

BO'LAJAK ARHITEKTORLARNI FAZOVIIY TASAVVURINI RIVOJLANTIRISHDA PERSPEKTIVA FANINING AHAMIYATI

¹**Jonibek Yusubjono**
²**Baxtiyoro Farangiz**

¹*Andijon iqtisodiyot va qurilish instituti
Arxitektura va qurilish kafedrası assistenti*
²*AIQI Arxitektura yo'nalishi 2-bosqich 21K-23
guruh talabasi*

Annotatsiya

Ushbu maqolada bo'lajak arxitektorlarni fazoviiy tasavvurini rivojlantirishda perspektiva fanining ahamiyati, Arxitektura — bu nafaqat binolarni loyihalash, balki ularning fazoviiy tasavvuri, Uch O'lchovli Tafakkur, Kuzatuvchanliklar haqida to'xtalib o'tildi.

Kalit so'zlar: Arxitektura, Perspektiva fani, arxitektorlarning fazoviiy tasavvurlari, Uch O'lchovli Tafakkur, Arxitektura loyihalari

KIRISH. Arxitektura — bu nafaqat binolarni loyihalash, balki ularning fazoviiy tasavvurini va insonlarning hayotini yaxshilashni anglatadi. Bo'lajak arxitektorlar uchun fazoviiy tasavvurni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonda perspektiva fanining roli alohida ahamiyatga ega, chunki u talabalarni fazoviiy fikrlash va uch o'lchovli muhitni tushunishga o'rgatadi.

ASOSIY QISIM. Perspektiva fani, arxitektorlarning fazoviiy tasavvurlarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Fazoviiy tasavvur — bu insonning muhitni, ob'ektlarni va ularning o'zaro aloqalarini uch o'lchovda tasavvur qilish qobiliyatidir. Arxitektura sohasida bu qobiliyat talabalarga binolarni loyihalashda, ularning joylashuvi va atrof-muhit bilan uyg'unligini hisobga olishda yordam beradi. Fazoviiy tasavvur, arxitektorlarning kreativ fikrlashini va muammolarni hal qilish qobiliyatini kuchaytiradi. Ushbu fan yordamida talabalar:

Uch O'lchovli Tafakkur: Talabalar binolarni va muhitni uch o'lchovda tasavvur qilishni o'rganadilar. Bu, ularning loyihalash jarayonida to'g'ri qarorlar qabul qilishlariga yordam beradi. Perspektiva fanida o'qitish, talabalarni ob'ektlar o'rtasidagi muvozanat va proporsiyani tushunishga o'rgatadi, bu esa ularning dizayn ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Kuzatuvchanlik: Arxitektura loyihalari da kengaytirilgan va murakkab fazoviiy tuzilmalar mavjud. Perspektiva fanida talabalar buni kuzatib, analiz qilishni

o'rganadilar. Talabalar ob'ektlarning joylashishi va ularning bir-biriga ta'sirini tahlil qilish orqali analitik fikrlash qobiliyatlarini oshiradilar.

Fazoviy tasavvurni rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlar, vizualizatsiya va 3D modellash texnologiyalarining qo'llanilishi muhimdir. Bunday yondashuvlar talabalar uchun quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

Praktik Tajriba: O'zaro aloqalar va muhitni tushunish uchun amaliy mashg'ulotlar o'tkazish. Masalan, talabalar o'z loyihalarini 3D dasturlar yordamida modellashtirish orqali real muhitda qanchalik samarali bo'lishini ko'rishlari mumkin.

Vizualizatsiya: Loyihalarni ko'rsatish va tushuntirish jarayonida vizualizatsiya texnologiyalarining qo'llanilishi. Bu, arxitektura ob'ektlarining qanday ko'rinishini va qanday fazoviy aloqalarni yaratishini ko'rsatadi.

Perspektiva fanining yana bir muhim jihati — bu arxitektura ob'ektlarining estetik va amaliy asoslarini tushunishdir. Estetik tushuncha, arxitekturadagi muhim unsur bo'lib, binoning tashqi ko'rinishi va uning atrofidagi muhit bilan uyg'unligini baholashga qaratilgan. Bu jarayon quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

Formaning Estetikasi: Talabalar binoning shaklini, proporsiyalarini va umumiy dizaynini baholashni o'rganadilar. Bino qanday ko'rinishda bo'lishi kerakligini tushunish, arxitektura ob'ektining estetik jihatlarini aniqlashda muhimdir.

Muhit bilan Uyg'unlik: Estetik tushuncha shuningdek, binoning atrofidagi muhit bilan qanday uyg'unlikda ekanligi haqida hamdir. Talabalar, ob'ektlar va ularning joylashuvi, tabiiy elementlar va inson tomonidan yaratilgan ob'ektlar o'rtasidagi aloqalarni tahlil qilishni o'rganadilar.

Kuzatuvchilar Ta'siri: Binoning estetik ko'rinishi, uning atrofidagi insonlar va kuzatuvchilar uchun qanday ta'sir ko'rsatishini baholash. Bu, arxitektura ob'ektining ijtimoiy va madaniy ahamiyatini tushunish uchun zarurdir.

Perspektiva fani, arxitekturadagi amaliy masalalarni hal qilishda, masalan, nur, soyalar va materiallar o'rtasidagi o'zaro aloqani tushunishga yordam beradi. Talabalar, binolarning ichki va tashqi muhitida nur va soyalar o'rtasidagi o'zaro aloqani tushunishadi. Bu, binoning ko'rinishini va uning ichki muhitini qanday o'zgartirishi mumkinligini tushunishga yordam beradi. Turli materiallar (masalan, yog'och, metall, beton) va ularning fizika va estetik jihatlarini arxitektura loyihalarida qanday ishlatilishini o'rganish. Talabalar, materiallarning rang, tekstura va strukturaviy xususiyatlari bilan loyihalash jarayonida birgalikda ishlashni o'rganadilar. Amaliy loyihalash, binoning funksional jihatlarini hisobga olishni talab qiladi. Talabalar, binoning qanday ishlashini, foydalanish qulayligini va insonlarning ehtiyojlarini qanday qondirishini o'rganadilar.

Estetik va amaliy jihatlarini birlashtirish, arxitektura loyihalarini yanada samarali va chiroyli qilishga yordam beradi. Loyihalarini yaratishda estetik va amaliy jihatlarini birlashtirishni o'rganadilar. Estetik va amaliy jihatlar, ijtimoiy va madaniy kontekstda ham muhimdir. Talabalar, o'z loyihalarida ijtimoiy ehtiyojlarni va madaniy aloqalarni hisobga olishni o'rganadilar.

Perspektiva fanida o'rgatiladigan texnik ko'nikmalar, bo'lajak arxitektorlarning o'z loyihalarini samarali tarzda ifodalashlariga yordam beradi. Bu ko'nikmalarga zamonaviy arxitektura dasturlari yordamida uch o'lchovli modellar yaratish,

loyihalarni chizish va vizualizatsiya qilish ko'nikmalarini rivojlantirish konikmalarini misol qilishimiz mumkin

Ko'plab arxitektura maktablari, masalan, Massachusetts Institute of Technology (MIT) va Harvard University, perspektiva fanini o'z dasturlariga kiritgan va talabalarning fazoviy tasavvurini rivojlantirishda muhim rol o'ynagan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, perspektiva fani bo'yicha yaxshi tayyorgarlik ko'rgan talabalar, amaliy loyihalarda yuqori natijalarga erishadilar. Misol uchun, 2019 yilda o'tkazilgan tadqiqotda, perspektivadan yaxshi baholar olgan talabalar, arxitekturadagi amaliy loyihalarda 30% yuqori natijalar ko'rsatgan. Perspektiva fani, arxitektura va dizayn sohalaridagi boshqa fanlar bilan o'zaro aloqalarni kuchaytiradi. Bu, talabalarni ko'p yo'nalishli fikrlashga va interdisiplinar yondashuvlarga tayyorlaydi.

XULOSA. Bo'lajak arxitektorlarni fazoviy tasavvurini rivojlantirishda perspektiva fanining ahamiyati beqiyosdir. Fazoviy tasavvur va perspektiva fani arxitektura ta'limining muhim komponentlari hisoblanadi. Ular talabalarni uch o'lchovli fikrlashga, muhitni va ob'ektlarni to'g'ri tushunishga yordam beradi. Bu qobiliyatlar, kelajakdagi arxitektorlarning kreativligi va samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Perspektiva fanining estetik va amaliy asoslari, bo'lajak arxitektorlarni nafaqat muhitni to'g'ri tushunishga, balki ularni yaratishda estetik va amaliy jihatlarni birlashtirishga o'rgatadi. Bu qobiliyatlar, talabalar uchun arxitekturadagi muvaffaqiyatli loyihalarni yaratishda zarurdir. Natijada, kelajakda arxitektorlar, muhitni yanada samarali va innovatsion tarzda loyihalash uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarga ega bo'lishadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI.

1. Jalilov, R. (2019). Perspektiva va uning arxitekturadagi o'rni. Arxitekturaviy tadqiqotlar jurnali, 5(2), 45-52.
2. Muhammadiev, K. (2021). Fazoviy tasavvur va arxitektura: nazariy va amaliy jihatlar. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
3. Asqarov, T. (2022). Arxitektura ta'limida perspektiva fanining roli. Arxitektura va san'at, 3(1), 30-35.
4. Ikromov, S. (2023). Bo'lajak arxitektorlar uchun fazoviy tasavvur asoslari. Tashkent: Fan va texnologiya.
5. Toshpulatov, D. (2018). Arxitektura va fazoviy tasavvur. O'zbekiston arxitektura jurnali, 4(3), 12-18.
6. Yu'ldashev, Solmonkhon, and Jonibek Yusubjonov. "ENHANCING ARCHITECTURAL EDUCATION: STRATEGIES FOR ORGANIZING ARCHITECTURAL LESSONS FOR STUDENT SUCCESS." Empowerment of youth intellectual success (EYIS) 1.1 (2024): 111-115.
7. Yu'ldashev, Solmonkhon, and Jonibek Yusubjonov. "ADVANTAGES AND DISADVANTAGES IN ORGANIZING DRAWING GEOMETRY LESSONS." Empowerment of youth intellectual success (EYIS) 1.1 (2024): 116-120.
8. Yu'ldashev, Solmonkhon, and Jonibek Yusubjonov. "PLANE AND ITS REPRESENTATION IN DRAWING." Empowerment of youth intellectual success (EYIS) 1.1 (2024): 121-124.

9. Абдурахмонов, Ш., С. Йўлдошев, and М. Кимсанова. "УСТАШИРИН МУРОДОВ ЧИЗМАЛАРИДА КЎП ҚЎЛЛАНИЛГАН БИР АКСОНОМЕТРИЯ ТУРИ." Science Promotion 1.1 (2023): 1-6.
10. Abdurahmanov, Sh, and S. Yoldoshev. "WHEN SAYING" VISUAL IMAGE" AND" AXONOMETRY" ON HOW IMAGES ARE UNDERSTOOD." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 10.11 (2022): 1056-1062.
11. Abdurahmanov, Sh, S. Rahmatullaev, and S. Yoldoshev. "OPTICAL THEORY OF AXONOMETRIES, USED IN THE HISTORY OF CENTRAL ASIAN PAINTING." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 10.11 (2022): 445-450.
12. Yu'ldashev, Solmonkhon, and Jonibek Yusubjonov. "ENHANCING DRAWING GEOMETRY LEARNING THROUGH INTERACTIVE METHODS." Empowerment of youth intellectual success (EYIS) 1.1 (2024): 105-110.